

2.5. HET MOEILIJK SAMENWONEN

Harry DIERCKX
ex-redaktielid van "Links"

Vlaamse beweging en socialistische beweging hebben altijd een soort LAT-relatie met elkaar onderhouden. Sociale strijd is - of men het nu wilde of niet - altijd verbonden geweest met Vlaamse strijd. De vijand was gemeenschappelijk: de Franstalige kapitalistische burgerij die de Belgische economie en de Belgische staat domineerde. Naarmate de opkomende arbeidersbeweging het sociaal-economisch machtsmonopolie van de burgerij aantastte, werd ook het taalkundig en cultureel machtsmonopolie van die burgerij aangetaast.

Omgekeerd kon de Vlaamse beweging ook niet zonder de arbeidersbeweging. Enkel de arbeidersbeweging bezat de wil en de macht om die hervormingen - algemeen enkelvoudig stemrecht, schoolplicht, uitbouw van het onderwijs - af te dwingen die de Vlaamse beweging nodig had om de politieke, economische en culturele suprematie van de Franstaligen te betwisten. Het rijtje socialisten dat een belangrijke rol gespeeld heeft in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd is dan ook indrukwekkend: Jacob Kats, Emiel Moyson, August Vermeylen, Kamiel Huysmans, Herman Vos, Lode Craeybeckx,.... Toch is het nooit tot een samenwonen, tot een syntese tussen Vlaamse en socialistische beweging gekomen.

Vooraan in de Vlaamse strijd heeft het socialisme nooit geholpen. De leiding in de strijd voor de vervlaamsing van het openbaar leven, van het middelbaar onderwijs, van de universiteit van Gent, van het bedrijfsleven, voor een definitieve vastlegging van de taalgrens, voor de overheveling van de Franstalige afdeling van de Leuvense universiteit naar Wallonië, voor de indijking van de Brusselse olievlek, voor de effectieve tweetaligheid van Brussel,... hebben de Vlaamse socialisten nooit op zich genomen. De verklaring hiervoor is complex en ligt op heel wat vlakken: het overwicht van de Brusselse unitaire en franskiljonse BWP- en latere BSP-federatie op het partij-apparaat, de vrees voor minorisering in een nog overwegend klerikaal en landelijk Vlaanderen, de bewondering voor en de afhankelijkheid van de Waalse grote boer, een nogal simplistische en verkeerde interpretatie van het begrip arbeidssolidariteit het afglijden van de Vlaamse beweging voor en tijdens de tweede wereldoorlog naar klein-burgerlijk, chauvinistisch nationalisme en later naar fascisme en collaboratie....

Apart

De jaren '50 en '60 zijn voor deze LAT-relatie waarschijnlijk de meest sombere geweest. Van de T was weinig of niets meer overgebleven. De BSP was na de oorlog meer en meer unitair en Belgicistisch geworden, het Vlaams probleem werd als een vals probleem bestempeld, vlaamsgezinden werden onverbiddelijk als rechts of fascistisch gekatalogeerd. Dat de relatie in die periode niet helemaal verbroken werd, is te danken aan figuren als Bert Van Hoorick en Hendrik Fayat, maar vooral aan de groep rond het blad Links. In het basismanifest van 1958 analyseerde Links de Vlaamse kwestie als volgt: "Vroeger hebben wij de democratische vlaamsge-

zinden al te vaak sectair bestreden en geen begrip getoond voor hun verzuchtingen die dikwijls het produkt waren van werkelijke sociale wantoestanden. Wij mogen zeker niet nalaten het misbruik van de Vlaamse beweging door rechtse en fascistische kringen aan de kaak te stellen. Maar wij moeten tevens het Vlaams probleem tot het onze maken, de sociaal-ekonomische grondslag der Vlaamse beweging verduidelijken en aantonen dat slechts het socialisme in staat is de Vlaamse miserie te overwinnen. Wij moeten de nadruk leggen op de industrialisatie van Vlaanderen, op de regionale planning als middel om de achtergebleven of wegwijnende gebieden weer tot bloei te brengen, op de tewerkstelling van Vlaamse arbeiders in eigen streek, op de geestelijke ontvoogding van onze nog altijd in een atmosfeer van muf provincialisme achtergebleven bevolking en op de vervlaamsing van het openbaar en bedrijfsleven. Wij moeten eveneens ijveren voor de volledige erkenning van de positie der Vlamingen als autonomie entiteit".

Links baseerde zijn "flamingantisme" dus zowel op principiële als op strategische argumenten. Vlaamse strijd, stelde het blad, is sociale strijd, de taalmuur is een geldmuur, de Vlaamse strijd voor de ontwikkeling van haar armere en achtergebleven regio kan enkel gewonnen worden door socialistische structuurhervormingen, die de ekonomische macht aan de Belgische holdings moeten onttrekken en zo de Vlaamse gemeenschap de kans geven over haar eigen ekonomische en financiële middelen te beschikken. Vanuit strategisch oogpunt moest het koppelen van de Vlaamse strijd aan de arbeidersstrijd het mogelijk maken de intellektuelen en de nieuwe generaties voor het socialisme te winnen en een progressieve meerderheid in Vlaanderen op te bouwen. In Wallonië was die linkse meerderheid op dat ogenblik al aanwezig. Zelfbestuur zou het Waalse socialisme de kans geven anti-kapitalistische structuurhervormingen in hun regio door te voeren en aldus als model voor Vlaanderen en de rest van Europa te dienen. Voor Links was vlaamsgezindheid dan ook onverbreekelijk verbonden met solidariteit met de Waalse arbeiderklasse: Vlaamse en Waalse arbeiders dienden samen de strijd aan te gaan voor structuurhervorming en zelfbestuur.

Met deze standpunten stond Links niet alleen op het vlak van de analyse van de Vlaams-Waalse verhoudingen diametraal tegenover de toenmalige leiding van BSP. In feite ging het om twee totaal uiteenlopende visies op het socialisme en de arbeidersstrijd. Voor Links kwam het erop aan progressieve meerderheden te vinden om een breuk met de kapitalistische maatschappij en de kapitalistische staat mogelijk te maken. Daarom het pleidooi voor federalisme, frontvorming met progressieve kristenen en linkse flaminganten, voor anti-kapitalistische structuurhervormingen en voor solidariteit met het Renardistisch Wallonië. De BSP-leiding daarentegen ging steeds verder met de integratie van de arbeidersbeweging in de kapitalistische maatschappij. Daarom de pragmatische keuze voor een zo groot mogelijke machtsverwerving in de unitaire staat, voor anti-klerikale frontvorming met de liberalen en voor een gematigd travailisme na 1961, voor reformisme en overlegekonomie, voor het "gematigd syndikalisme" van de Vlaamse vakbondsleiders.

Together

Men kan zich afvragen wat er gebeurd zou zijn als de BSP 20 jaar

vroeger de analyse van Links overgenomen had en de Vlaamse problematiek als essentieel bestanddeel van haar denken overgenomen had. Nu is de maatschappelijke evolutie in elk geval niet verlopen volgens de lijnen die Links verhoopt had. Het projekt van een socialistisch Wallonië is weggesmolten als sneeuw voor de zon: de linkse meerderheid is verdwenen, de Waalse linkerzijde reageert meer nationalistisch-chauvinistisch dan principieel socialistisch, europeanisering en internationalisering van de economie hebben de kansen op een Waals socialistisch eiland onbestaande gemaakt. In Vlaanderen is de industrialisatie niet tot stand gekomen onder leiding van de arbeidersklasse, maar wel onder leiding van een nieuwe Vlaamse topklaag met sterke banden met het multinationalaal kapitaal. De staatshervormingen die er uiteindelijk toch zijn gekomen, zijn slechts een flauwe afspiegeling van een echte federalisering. Vlaamse en Waalse arbeiders vechten niet samen voor zelfbeheer en structuurhervormingen, maar tegen elkaar voor centen, bestellingen en kompensaties.

Het enige lichtpunt vandaag is misschien dat de socialisten in Vlaanderen zonder complexen een eigen gelaat durven te vertonen. Dat is ongetwijfeld de verdienste van Karel Van Miert en de generatie die samen met hem aan het roer van de socialistische partij is gekomen. De splitsing van de partij in 1978, die waarschijnlijk onvermijdelijk was geworden, heeft deze evolutie nog in de hand gewerkt.

Toch kan men zich afvragen of de breuk met de politieke lijn van de vorige generatie BSP-leiders wel zo radikaal is als algemeen wordt aangenomen. Voor Links waren vlaamsgezindheid en federalisme onscheidbaar verbonden met een globale hervormingstrategie in socialistische zin. Daarom het voortdurend gehamer op de band tussen zelfbestuur en structuurhervormingen en de herhaalde oproepen tot solidariteit met de Waalse linkerzijde.

Waar liggen echter de socialistische aksenten in de Vlaamse houding van de huidige SP ? Waar wordt de band gelegd tussen Vlaamse zelfbestuur en socialistische hervormingen ? Hoe kan deze Vlaamse reflex bijdragen tot het tot stand komen van progressieve meerderheden op Vlaams, Waals of Belgisch niveau ? Waar ligt het socialistisch perspectief in de Vlaamse, anti-Franstalige hervorming, hoe begrijpelijk en onvermijdelijk deze in sommige dossiers ook mag zijn ?

Toegegeven, de maatschappelijke werkelijkheid is er niet eenvoudiger op geworden. De vroegere zwart-wit tegenstelling - Vlaams volk - Franstalige burgerij - is grotendeels verdwenen en de konflikt-situaties situeren zich meer en meer op de as Vlaanderen-Wallonië. Het schema van de anti-kapitalistische structuurhervormingen moet aangepast en herdacht worden. De economische en financiële afhankelijkheid van Vlaanderen van het multinationalaal en Belgisch holdingkapitaal blijft meer verdoken, verbonden als het is met de nieuwe Vlaamse burgerij en de Vlaamse topklasse van managers en technokraten die zelfs het overwicht en de eerste plaats in het Belgisch staatsbestel opeisen. Het Amerikaans kultuurimperialisme roept minder onmiddellijk verzet op dan het vroegere verfransingsproces. Enz., enz.

Dit alles neemt echter niet weg dat, wil de Vlaamse houding van de

SP meer zijn dan een pragmatische reflex op de nieuwe machtsverhoudingen in het geregionaliseerde België van de twee snelheden - zoals het unitarisme van de BSP een pragmatische reflex was op het België van de naoorlogs jaren - een eigen socialistische inbreng in het communautair dossier dringend nodig is. Enkele suggesties ter overweging: het verbinden van het idee van Vlaams zelfbestuur met het principe van de zelfbeschikking over de eigen economische en financiële middelen; het beklemtonen van de solidariteit met progressieve initiatieven en bewegingen van Wallonië; het uitwerken van een eigen konfederaal projekt met duidelijke solidariteitsmechanismen; het streven naar een dialoog met de Waalse linkerzijde op basis van de respektieve federale of konfederale projekten; het in kaart brengen en aanklagen van de Vlaamse afhankelijkheid van het multinationalaal en Belgisch kapitaal; het aanklagen van het "onvlaams" aspekt van heel wat zgn. Vlaamse eisen inzake sociaal-economische dossiers.

Kortom het komt erop aan de LAT-relatie die sedert het einde van de jaren '70 meet T dan A is geworden, definitief in een samenwonen om te zetten. Liefst in een wettelijk verband, om een nieuwe scheiding onmogelijk te maken.